

ФОРМУВАННЯ СИРОВИННОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Гой Наталія Василівна, аспірант кафедри обліку і аудиту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, тел. (050)1046809. e-mail: nataly-goy@rambler.ru

Проаналізовано сучасний стан сировинної бази підприємств із переробки сільськогосподарської продукції. Визначено шляхи оптимізації та ефективності раціонального використання ресурсного потенціалу переробної галузі. Обґрунтовано можливі перспективи розвитку переробних підприємств регіону.

Ключові слова: формування сировинної бази, рослинництво, тваринництво, підприємства, переробка сільськогосподарської продукції.

ВСТУП

Забезпечення стабільного розвитку підприємств із переробки сільськогосподарської продукції значною мірою залежить від вибору ефективного механізму використання та формування ресурсного потенціалу. В умовах становлення ринкової інфраструктури особливого значення набуває необхідність збільшення обсягів виробництва продуктів харчування за рахунок раціонального використання сільськогосподарської сировини, усунення її втрат, нарощування економічного потенціалу суб'єктів господарювання. При розміщенні великих переробних підприємств не завжди враховувалися особливості сировинної зони, потреба в реалізації продукції. Однак саме взаємозв'язок сільського господарства із переробними галузями забезпечує організаційно-економічну та технологічну цілісність виробництва, зберігання й переробку продукції рослинництва і тваринництва. Активні процеси міжнародної інтеграції актуалізують завдання підвищення ролі переробної промисловості як складової національної економіки, її економічного зростання й конкурентоздатності на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Розвиток переробних галузей повинен орієнтуватися на підтримання балансу між сировинною базою та потужностями промисловості, а також між обсягами виробництва кінцевої продукції та можливостями її реалізації. Неврахування цього призводить до порушення ритмічності, надмірного продовження чи скорочення тривалості виробничого циклу, неповної завантаженості виробництва, нераціональних перевезень сировини й готової продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження особливостей функціонування, аналіз виробничих потужностей постачальників сировини та тенденцій розвитку підприємств із переробки сільськогосподарської продукції знайшли своє відображення у працях таких учених-економістів, як П. Т. Саблука, А. О. Зайчківського, Л. В. Дейнеко, М. П. Сичевського, П. М. Купчака, П. П. Борщевського, Л. О. Мармуль, Л. В. Старшинської та ін. Вони дослідили й узагальнили низку теоретичних та методологічних підходів до розвитку підприємств із переробки сільськогосподарської продукції, обґрунтували економіко-екологічні проблеми та необхідність державної підтримки галузі. Однак особливості регіонального розвитку виробництва продукції переробними підприємствами та недостатньо вивчений їх ресурсний потенціал потребують детальнішого дослідження.

Методологія дослідження. У процесі дослідження статистико-економічний метод забезпечував збір, обробку статистичних даних, їх групування, відстеження динаміки економічних параметрів. Графічний метод застосовувався для унаочнення ілюстративної, статистичної та аналітичної інформації, узагальнення методологічних та методичних основ виробничого процесу на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Питання економічного змісту щодо формування сировинної бази розкривались за допомогою методів дедукції та індукції.

Постановка завдань. Метою статті є аналіз стану сировинної бази підприємств із переробки сільськогосподарської продукції Івано-Франківської області та визначення можливих перспектив розвитку цієї галузі. Для досягнення вищенаведеної мети виокремлено виконання таких завдань: дослідження та аналіз динаміки обсягів виробництва та реалізації основних видів сільськогосподарської продукції переробним підприємствам регіону; визначення пріоритетних напрямків підвищення ефективності виробництва якісних продуктів харчування.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Роль переробної галузі у повноцінному забезпеченні населення країни продовольчими товарами, тісний зв'язок із сільським господарством, участь в формуванні експортного потенціалу визначають її стратегічне значення. Ефективна, високопродуктивна, динамічно зростаюча харчова промисловість є пріоритетом у забезпеченні економічної безпеки держави та досягненні високої національної конкурентоздатності.

Підприємства із переробки сільськогосподарської продукції є важливою ланкою в господарському комплексі Івано-Франківщини, тому виникає потреба в детальному дослідженні стану та ефективності використання їх ресурсного потенціалу – сільського

господарства. За інформацією Івано-Франківської обласної державної адміністрації, промисловості належить провідна роль в економіці області – її внесок у створення валової доданої вартості протягом останніх років складає близько 24,0 %. Івано-Франківщина є однією з промислово розвинених областей Західного регіону країни і забезпечує близько 2,0 % загальнодержавного обсягу реалізованої промислової продукції. Понад 54,6 % загальних обсягів реалізованої промислової продукції забезпечується у переробній промисловості, де провідні місця належать підприємствам хімічної та нафтохімічної галузі – 34,0 %, з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – 19,1 % [1, с. 7-10; 3, с. 181]. Переробна галузь об'єднує підприємства з виробництва харчових продуктів для забезпечення потреб внутрішнього регіонального і загальнонаціонального ринків, налічує понад 70 великих підприємств 9 підгалузей. У харчовій промисловості регіону важливе місце займає м'ясна і молочна промисловість, виробництво хліба і хлібобулочних виробів, напоїв.

Впродовж 2006-2011 років обсяги реалізованої продукції харчової промисловості Івано-Франківської області зросли у 3,9 рази і у 2011 році склали 2515,2 млн. грн. проти 637,8 млн. грн. у 2006 році (рис.1).

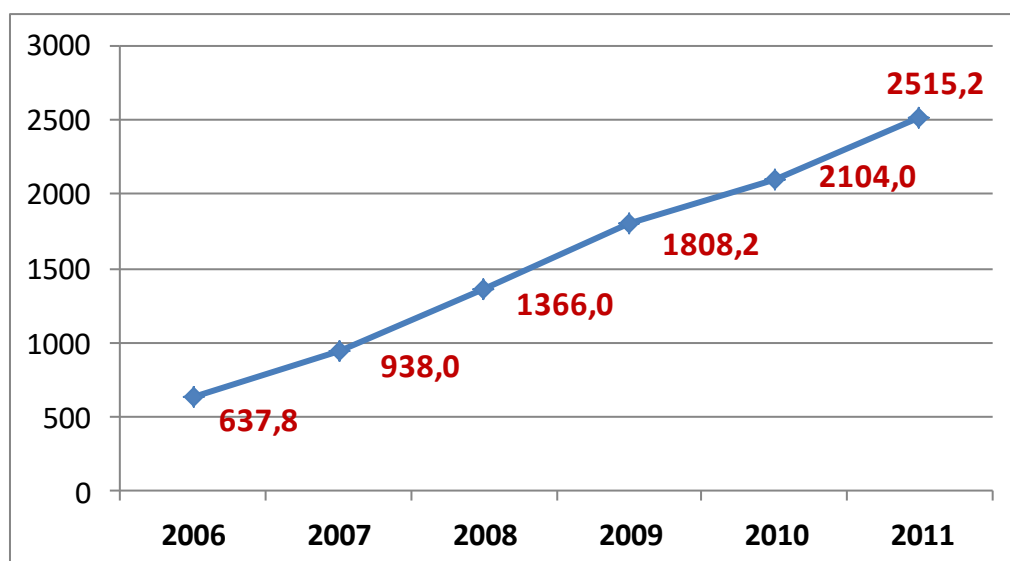

Рис. 1. Обсяги реалізованої продукції харчової промисловості Івано-Франківської області за 2006-2011 роки, млн. грн.

Джерело: розраховано на підставі [1; 3].

Збільшення обсягів виробництва галузі відбувалось за рахунок освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції, впровадження сучасних технологій, залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, а також розширення ринків збуту продукції. За даний період зросла кількість працівників та середня заробітна плата в галузі (табл. 1). На переробних підприємствах освоєно та впроваджено понад 20 нових технологічних процесів, 9 з яких забезпечили економне використання матеріальних та енергетичних ресурсів. У 1,5 рази зросла частка інноваційно-активних підприємств галузі у загальній кількості

промислових підприємств, в основному за рахунок розширення асортименту продукції [1, с. 30].

Таблиця 1. Індикатори розвитку харчової промисловості Івано-Франківської області (2006-2011 рр.)

Індикатори	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Обсяги реалізованої продукції, млн. грн.	637,8	938,0	1366,0	1808,2	2104,0	2515,2
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	79,6	195,0	88,4	49,8	65,6	59,4
Прямі іноземні інвестиції (на кінець року), тис. дол. США	3182,4	3751,3	3989,1	3592,4	7060,6	116,3
Кількість працівників галузі, осіб	5180	5304	4635	6269	6060	6441
Середня заробітна плата в галузі, грн.	660	906	1222	1267	1466	1596

Джерело: розраховано на підставі [1; 3].

У 2011 році проти попереднього року індекс промислової продукції на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів склав 98,5 %. Згідно із статистичними даними у структурі реалізованої продукції переробної промисловості регіону переважає виробництво інших харчових продуктів (45,3 %), де найбільш вагомим за обсягами є виробництво хліба і хлібобулочних виробів (16,8 %), напоїв (12,5 %), м'яса та м'ясних продуктів (17,1 %), готових кормів для тварин (9,9 %), молочних продуктів і морозива (7,6 %) (табл. 2).

Таблиця 2. Індекси промислової продукції підприємств з виробництва харчових продуктів, напоїв за видами діяльності Івано-Франківської області (2004-2011 рр.)

Види діяльності	2004	2005	2008	2009	2010	2011
	відсотків до попереднього року					
Виробництво харчових продуктів, напоїв, у тому числі:	119,9	118,1	131,9	94,8	106,3	98,5
виробництво м'яса та м'ясних продуктів	108,3	108,9	122,1	71,0	94,2	101,2
виробництво рибних продуктів	–	110,4	–	79,7	115,7	127,9
перероблення та консервування овочів та фруктів	135,7	166,4	51,1	... ¹	... ¹	107,3
виробництво молочних продуктів та морозива	138,9	115,9	107,3	97,7	106,3	66,7
виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів	101,1	143,4	94,6	111,3	135,9	121,5
виробництво готових кормів для тварин	–	213,2	110,4	140,1	51,9	171,9
виробництво інших харчових продуктів	128,5	118,8	193,6	89,1	140,7	108,5
у тому числі: виробництво хліба та хлібобулочних виробів	108,4	105,6	128,3	95,4	122,4	106,2
виробництво напоїв	99,2	130,0	116,7	104,4	99,9	63,9

¹Інформація конфіденційна відповідно до Закону України "Про державну статистику"

Джерело: розраховано на підставі [2].

Від доходів населення та насиченості внутрішнього ринку продукцією залежить споживання основних продуктів харчування. За даними державної статистики в Івано-Франківській області рівень споживання більшості видів продуктів харчування, окрім молочних, хлібних, картоплі та цукру, є нижчим, ніж в середньому по Україні. За рівнем споживання в розрахунку на одну особу молока область посідала перше місце, картоплі – четверте, хлібних продуктів – десяте, цукру – дванадцяте, олії – двадцяте, плодів, ягід та винограду – двадцять третє, риби – двадцять четверте, овочів, м'яса та яєць – двадцять п'яте [2, с. 17].

Упродовж 2004-2011 років в Івано-Франківській області спостерігалось зменшення обсягів виробництва найважливіших видів харчових продуктів та напоїв на одну особу, окрім виробництва свинини, м'яса і субпродуктів харчові свійської птиці, борошна та хлібобулочних та макаронних виробів (табл. 3).

Таблиця 3. Виробництво найважливіших видів харчових продуктів та напоїв на одну особу Івано-Франківської області у 2004-2011 рр. (кг)

Види харчових продуктів	2004	2005	2008	2009	2010	2011
Яловичина і телятина, свіжі (парні) чи охолоджені	2,3	2,2	3,1	1,2	1,4	1,1
Яловичина і телятина, морожені	4,0	4,5	3,2	1,8	1,5	1,9
Свинина, свіжа (парна) чи охолоджена	1,5	1,9	4,7	3,1	3,9	4,6
Свинина морожена	0,01	0,5	1,0	0,7	0,8	0,1
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, свіжі чи охолоджені	0,4	2,2	4,3	5,0	3,1	3,9
М'ясо і субпродукти харчові свійської птиці, морожені	1,7	1,6	... ¹	... ¹	... ¹	... ¹
Вироби ковбасні	2,2	2,3	2,4	1,8	1,7	1,4
Молоко оброблене рідке	4,5	6,4	6,6	4,5	3,7	4,3
Масло вершкове жирністю до 85%	0,9	0,7	0,3	0,4	0,7	0,9
Сир свіжий неферментований та сир кисломолочний	0,9	0,7	0,3	0,2	0,3	0,3
Сири жирні	2,9	3,5	3,1	3,1	3,1	1,3
Продукти кисломолочні	2,1	2,5	2,8	2,4	2,2	2,1
Борошно	20,9	25,9	26,7	29,5	38,9	45,8
Вироби хлібобулочні	17,4	17,8	24,7	24,1	24,5	25,4
Вироби кондитерські з цукру, включаючи білий шоколад, без вмісту какао	1,4	1,5	... ¹	... ¹	0,5	0,2
Шоколад та інші продукти харчові готові з вмістом какао, в брикетах, пластинах чи плитках	0,8	1,4	... ¹	... ¹	1,0	0,7
Вироби макаронні без начинки, не піддані тепловому обробленню	0,02	0,03	... ¹	... ¹	0,2	0,4
Напої безалкогольні, л	15,2	18,8	9,9	5,4	3,6	3,9

¹ Інформація конфіденційна відповідно до Закону України "Про державну статистику"
Джерело: [2].

Зокрема, впродовж 2004-2011 років виробництво свинини збільшилося у 3 рази, виробництво м'яса і субпродуктів харчових свійської птиці у 9,7 разів, виробництво борошна на одну особу зросло в 2,1 разів, відповідно виробів хлібобулочних – в 1,5 разів.

В агропромисловому комплексі регіону за 2011 рік вироблено продукції на суму 2,9 млрд. грн., що в 1,2 рази більше, ніж у 2006 році. Основними виробниками залишаються господарства населення, на які припадає понад 70 % продукції сільського господарства. При цьому зростає роль сільськогосподарських підприємств, якими за 2011 рік збільшено виробництво продукції на 43,3 %, їх частка у загальних обсягах валової продукції склала 28,9 % проти 13,3 % у 2006 році [1, с. 13].

Зокрема, на переробні підприємства Івано-Франківської області від усіх категорій сільськогосподарських товаровиробників у 2011 році надійшло 257,9 тис. т зернових культур (у 1,5 рази більше, ніж роком раніше), 23,3 тис. т худоби та птиці (у живій вазі) (на 4,5 % більше), 60,3 тис. т молока та молокопродуктів (на 15,3 % менше) [2, с. 22].

У регіоні основу сировинної бази для функціонування переробних підприємств регіону формують переважно сільськогосподарські підприємства та господарства населення. Саме вони забезпечують локальний потенціал сировини для місцевих підприємств із переробки сільськогосподарської продукції. Відповідно до виявлених тенденцій і залежностей, структура надходження сировини на переробні підприємства відносно загального обсягу реалізації основних видів сільськогосподарської продукції у 2011 році відображена у таблиці 4.

Таблиця 4. Структура реалізації основних видів сільськогосподарської продукції Івано-Франківської області у 2011 році

Основні види продукції	Загальний обсяг реалізації, тис. т	Реалізація продукції переробним підприємствам	
		Обсяг, тис. т	Відсоток до загального обсягу
Зернові культури	147,4	46,1	31,3
Олійні культури	32,8	5,7	17,5
Цукрові буряки (включаючи давальницьку сировину)	50,9	50,9	100
Картопля	0,9	0	0
Овочі	4,4	0,1	2,3
Плоди та ягоди	3,9	2,6	66,8
Худоба та птиця (у живій вазі)	42,7	20,6	48,3
Молоко та молочні продукти	9,1	6,7	73,9
Яйця (млн. штук)	655,3	130,4	19,9
Вовна	0,4	0	0

Джерело: розраховано на підставі [2].

Особливу роль в процесі перероблення сільськогосподарської продукції відіграє якість сировини. Необхідно враховувати особливості та специфіку галузі, що формується під впливом таких чинників: тип підприємства, умови збуту, забезпечення сировиною й матеріалами, методи організації та технологічні особливості виробничих процесів тощо [4, с. 57; 5, с. 10]. Сезонність – один з головних факторів, що ускладнює процес заготівлі якісної сировини, й спричиняє нерівномірність завантаження робітників й виробничих потужностей, додаткові втрати сировини, зростання собівартості та погіршення якості продукції. Тому необхідно збалансувати кількість постачальників, узгодити обсяги реалізації та асортимент товарів, забезпечивши черговість виготовлення продукції тривалого зберігання й швидкої реалізації.

На молокопереробних підприємствах плани виробництва необхідно погоджувати з погодинними графіками щоденного приймання молока від постачальників, тривалістю його перевезення. Однак високий рівень роздрібності сировинної бази у господарствах населення, які на сьогодні є основним виробником молока, створює низку труднощів для молокопереробних підприємств при заготівлі якісної сировини для виробництва конкурентоспроможної продукції [6, с. 264; 7, с. 5]. Виробничі графіки на м'ясокомбінатах повинні забезпечити рівномірність надходження сировини. У м'ясопереробному виробництві структура сировини має вирішальний вплив на формування асортименту й залежить від умов відгодівлі та утримання худоби. У молокопереробній галузі ця залежність є менш істотною, зважаючи на взаємозамінність сировини (питне молоко виробляється з натурального і сухого молока, сирні вироби – з використанням сиру різної жирності тощо). Проте на підприємствах по переробленню молока на виробництво впливає тривалість природних процесів при виготовленні сметани, сиру, дієтичної та іншої продукції, а також терміни зберігання цих виробів [8, с. 121]. Згідно з результатами проведених розрахунків щодо реалізації продукції тваринництва, відображених у таблиці 5, переробним підприємствам Івано-Франківської області у 2011 році від господарств населення надійшло молока і молочних продуктів 73,6 % від загального обсягу, причому від сільськогосподарських підприємств – тільки 22,8 %. Проведений аналіз статистичних даних та відповідні розрахунки щодо реалізації худоби та птиці (у живій вазі) підприємствам із переробки сільськогосподарської продукції свідчать про те, що основними постачальниками сировини є сільськогосподарські підприємства, частка яких становила у 2011 році 34,7 %, частка господарств населення є дещо меншою – 27,0 %.

Таблиця 5. Надходження продукції тваринництва на переробні підприємства Івано-Франківської області (2008-2011 рр.)

Продукція тваринництва	2008	2009	2010	2011
	<i>тис. т</i>			
Худоба та птиця (у живій вазі)				
Надійшло – всього	39,1 ¹	26,9 ¹	22,3 ¹	23,3 ¹
у тому числі від сільськогосподарських підприємств	11,6	7,5	7,1	8,1
господарств населення	12,5	6,7	7,8	6,3
інших господарських структур	5,8	2,1	0,1	0,2
Із загального обсягу за видами ²				
велика рогата худоба	18,7	9,2	8,2	7,2
свині	11,6	7,3	7,1	7,4
птиця	8,7	10,3	6,9	8,5
Молоко та молочні продукти				
Надійшло – всього	60,8 ¹	60,0 ¹	71,2 ¹	60,3 ¹
у тому числі від сільськогосподарських підприємств	16,5	16,5	15,9	13,8
господарств населення	42,4	41,6	53,4	44,4
інших господарських структур	–	–	–	0,2

¹ Включаючи давальницьку сировину та власно вироблену продукцію переробними підприємствами.

² Включаючи власно вироблену продукцію переробними підприємствами.

Джерело: [2].

Сучасні умови економічного середовища, в яких функціонують хлібопекарські та інші переробні підприємства регіону, що використовують рослинну продукцію, характеризуються: загостренням конкуренції на ринку хліба та хлібобулочних виробів, державним регулюванням ціни, зниженням обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів, суттєвим падінням прибутковості протягом останніх років, проблемами формування якісної сировинної бази. За оперативними статистичними даними 2011 року та проведеними розрахунками (табл. 6) основна частина зернових культур виробникам надійшла від сільськогосподарських підприємств (близько 48 %), господарствами населення забезпечено тільки 0,7 % від загального обсягу надходження сировини. Зокрема, за видами зернових у 2011 році найбільше реалізовано пшениці – 175,6 тис. т (68 %), кукурудзи – 66,5 тис. т (25,8 %), ячменю – 9,7 тис. т (3,7 %).

Таблиця 6. Надходження зернових культур на переробні підприємства Івано-Франківської області (2008-2011 рр.)

Вид продукції	2008	2009	2010	2011
	<i>тис. т</i>			
Надійшло – всього	176,3	150,9	171,4	257,9
у тому числі від сільськогосподарських підприємств	76,4	74,6	76,8	124,3

господарств населення	5,5	1,1	10,2	1,7
інших господарських структур	94,4	75,2	84,4	131,9
Із загального обсягу за видами культур				
пшениця	98,8	89,8	103,0	175,6
жито	3,3	6,2	20,5	5,3
кукурудза	63,4	41,0	37,3	66,5
ячмінь	7,9	7,0	8,2	9,7
овес	0,4	2,7	1,5	0,2
просо	0,3	0,2	0,2	0,1
гречка	0,1	0,3	0,0	0,0
зернобобові	0,2	0,9	0,1	0,3

Джерело: [2].

Ресурсозабезпечуючі господарські зв'язки переробних підприємств і сільського господарства є фундаментальними для процесу виробництва, а оптимізація їх формування відіграє визначальну роль в ефективності виробничої системи суб'єкта господарювання та підвищенні конкурентоздатності кінцевої продукції. У практиці закупівельної діяльності економічно розвинених європейських країн вироблений ряд загальних рекомендацій, найважливішою з яких є підтримка стабільних контактів зі своїми постачальниками сировини [9, с. 12]. Пріоритетними напрямками підвищення ефективності роботи переробних галузей є реконструкція матеріально-технічної бази на основі науково-технічного прогресу, вдосконалення економічних відносин між виробниками сільськогосподарської сировини та її переробниками, підвищення якості продукції тваринництва та рослинництва.

ВИСНОВКИ

На розвиток виробництва, зокрема, формування сировинної бази, на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції суттєво впливає стан сільського господарства. Останнім часом істотно загострились негативні тенденції щодо розвитку окремих галузей агропромислового комплексу України. Втрачають свої виробничі позиції сільськогосподарські підприємства, однак селянські господарства не компенсують зменшення обсягів виробництва продукції тваринництва та рослинництва. Спад вирощування основних сільськогосподарських культур зумовлений непропорційним розподілом доходів сільськогосподарських підприємств та переробної промисловості. Цей висновок підтверджують дослідження й аналіз динаміки обсягів виробництва та реалізації основних видів сільськогосподарської продукції. Багато підприємств із переробки сільськогосподарської продукції, не маючи сировини відповідної якості та кількості, змушені були скоротити виробництво своєї продукції.

Для підвищення економічної зацікавленості у веденні та розвитку рослинництва та тваринництва необхідно здійснити низку заходів на державному рівні щодо підтримки розвитку соціальної інфраструктури в сільській місцевості, стимулювання залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у сільське господарство, надання доступу до фінансових ресурсів, які необхідні для вдосконалення технологій та впровадження інновацій для ведення сільського господарства.

Основою ефективного розвитку підприємств із переробки сільськогосподарської продукції є формування повноцінної сировинної бази. Сприятливі агрокліматичні умови Івано-Франківської області є потужним виробничим потенціалом для успішної діяльності сільського господарства та переробної галузі, здатної забезпечувати виробництво високоякісної продукції.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підсумковий збірник 2012 “Результати реалізації I етапу Стратегії економічного та соціального розвитку територій області до 2015 року (2006-2011 рр.)”. – Івано-Франківщина, 2012. – 89 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/files/monit.pdf>
2. Розвиток села Івано-Франківщини : Стат. зб. / За ред. Л. В. Зброй. – Івано-Франківськ : Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2012. – 328 с.
3. Статистичний збірник “Регіони України” / За ред. О. Г. Осавуленка. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 801 с.
4. Баланюк І. Ф. Тенденції структурних змін виробництва продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах / І. Ф. Баланюк, О. І. Жук, Д. І. Шеленко // Інноваційна економіка. – 2012. – №1(27). – С. 57-60.
5. Непорожній Ю. О. Ефективність управління підприємствами по переробленню сільськогосподарських продуктів: Автореф. дис. канд. екон. наук. 08.00.04 / Ю. О. Непорожній. – Дніпропетровськ, 2007. – 22 с.
6. Черевко Д. Формування сировинної бази молокопереробних підприємств / Д. Черевко // Вісник Львівського національного аграрного університету: Економіка АПК. – 2011. – № 18 (1). – С. 264-271.
7. Антонюк Г. Я. Механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємств молокопереробної галузі в умовах євроінтеграції: Автореф. дис. канд. екон. наук. 08.00.04 / Г. Я. Антонюк. – Львів : ЛНАУ, 2009. – 22 с.
8. Колобова А. И. Организация производства на предприятиях АПК / А. И. Колобова. – Барнаул : Изд-во АГАУ, 2008. – 397 с.

9. Точилін В. О. Продовольча безпека як концепція ринкових реформ в аграрному секторі економіки України / В. О. Точилін, Т. О. Остапенко, В. В. Городній. – К. : Інститут економічного прогнозування НАН України, 2003. – 60 с.

Goy N.V. Raw Material Base Forming of Enterprises Concerning Remanufacturing of Agricultural Products

Modern stage of raw material base of enterprises concerning remanufacturing of agricultural products is analysed. Ways of optimization and effectiveness the rational usage of resource potential in remanufacturing branch are considered. Possible perspectives of the development of remanufacturing enterprises in region are grounded.

Key words: raw material base forming, plant-growing, stock-breeding, enterprise, remanufacturing of agricultural products.